

Af Nynne Thorup Horn, cand.mag. i lingvistik og sprogkonsulent i Horsens Kommune

Bad barnet i sprog: Sprogtilægnelsen 0-2 år

Det 0-2-årige barn: Verdensmester i sprogtilægnelse

Det nyfødte barn gennemløber frem til treårsalderen en eksplosiv sproglig udvikling. Der er lang vej fra det spæde barns grynte- og knirkelyde, til det i treårsalderen behersker et nuanceret sprog og har tilegnet sig meget viden om sprogets lyde, ordklasser og sætningsopbygning. Små børn er verdensmestre i at tilegne sig sprog, og vi voksne sprogbrugere, der fra tid til anden forsøger os med et aftenkursus i italiensk, vil aldrig kunne opnå samme succesfulde sprogtilægnelse som det lille barn. Denne fantastiske evne til at tilegne sig sprog skyldes, at det lille barns hjerne er plastisk og derfor meget tilpasningsdygtig og modtagelig overfor sprogstimulering.

Det sprogligkompetente spædbarn

Der findes mange myter om den helt tidlige sprogtilægnelse. En myte fortæller, at barnet fødes som et blankt lærred uden nogen form for viden om det sprog, der omgiver det. En anden myte går på, at sproget er fuldstændig medfødt og udvikles automatisk, ligesom barnets arme og ben automatisk vokser.

Det rigtige svar skal findes midt mellem disse to myter. Barnet fødes nemlig som et sprogligkompetent væsen, og allerede i fostertilstanden begynder det at tilegne sig information om det modersmål, som det hører fra morens mave (Moon, Cooper & Fifer, 1993). Desuden kan det nyfødte barn høre forskel på alle verdens lyde. Voksne sprogbrugere kan kun høre forskel på lydene i deres modersmål, men det lille barn fødes som en verdenstaler, klar til at tilegne sig et hvilket som helst sprog (Werker & Lalonde, 1988).

Men dette medfødte sprogpotentiale skal stimuleres, før sproget udvikler sig. Barnets sproglige udvikling er helt og holdent afhængig af social interaktion med nærværende og understøttende voksne. Jo mere sprog barnet tilbydes, desto hurtigere og bedre vil barnet tilegne sig sproget. Derfor kan vi lidt populært sige, at vi voksne skal bade barnet i sprog i alle dagens sammenhænge.

Kontekstafhængig sprogbrug

De fleste danske børn siger deres første ord, når de er omkring 1 år. Barnets første ord vil ofte være ord så som "mor, mam, hej, sut", altså ord, der er en del af barnets nære omgivelser. Sproget hos det 0-2-årige barn er kontekstafhængigt. Det vil sige, at barnet forstår og anvender ord, som er til stede her og nu. Barnet har på dette tidspunkt ikke evnen til at tale om abstrakte ting, der skete i går eller kommer til at ske i morgen. Denne viden om det kontekstafhængige sprog hos det 0-2-årige barn kan vi omsætte til praksis, når vi understøtter og stimulerer barnets sprog.

Brug konkrete og sæt barnets sanser i spil

Netop fordi det lille barns sprogbrug er afhængig af den kontekst, som barnet befinder sig i, er det vigtigt, at vi som sprogunderstøttende voksne tilbyder barnet nogle konkrete oplevelser med sproget og sprogets ord. Når vi for eksempel snakker om dyrene på bondegården, er det en god ide at kombinere denne samtale med nogle konkrete, der knytter sig til bondegårdstemaet. Det kan være en kuffert med nogle legetøjsdyr i, som barnet kan undersøge, eller nogle store billedkort på væggen, som I sammen kan kigge og pege på.

Med til sprogbadet hører også, at vi sætter barnets sanser i spil. Sprog skal leges ind, lyttes ind, snakkes ind, læses ind, røres ind, smages ind, hoppes ind osv. Når vi har læst bogen om Totte, der bager boller, går vi selv ud i køkkenet og lader børnene finde en skål og en dejskraber, og børnene får lov til at lugte, smage og røre ved de ingredienser, som Totte putter i bolledejen. På den måde bruger vi alle barnets sanser til at give dem nogle konkrete oplevelser med de nye ord, som de støder på.

Når vi voksne tager ansvar for barnets sprogtilægnelse og tilbyder barnet mange nærværende og sprogunderstøttende samtaler med mange turtagninger, har vi en unik mulighed for at påvirke barnets sprogtilægnelse. Det er gennem interaktionen med understøttende voksne, at

barnet gradvist øger sit ordforråd, og netop ordforrådet er den vigtigste forudsætning for læring.

Den rige bliver rigere, den fattige forbliver fattig

Barnet skal kunne anvende og forstå mange ord for at tilægge sig ny viden, og det gælder uanset om barnet vokser op og vil være tømrer, IT-specialist, hjerneforsker eller astronaut.

Desuden er det veludviklede ordforråd en væsentlig forudsætning for tilegnelsen af de andre sproglige dimensioner. Jo flere ord barnet forstår, desto hurtigere begynder barnet at kombinere ord til sætninger og på den måde udvide sine grammatiske kompetencer. Jo flere ord barnet forstår, desto mere nuanceret bliver barnets viden om sprogets lydside. Jo flere ord barnet anvender, desto mere kommunikativ bliver barnet. Og endelig, jo flere ord barnet forstår, desto flere ord kan det lære.

Derfor gælder det for sprogtilægnelsen, at den rige bliver endnu rigere, og den fattige forbliver fattig. Derfor har de voksne omkring barnet både en unik mulighed men også et stort ansvar for at understøtte og stimulere det lille barns sprogtilægnelse.

Litteratur:

Moon, C., Cooper, R. P. & Fifer, W. P. 1993.
Two-day-olds prefer their native language.
Infant Behavior & Development, 16, 495-500.

Werker, J. F. & Lalonde, C. E. 1988.
Cross-language speech perception: Initial capabilities and developmental change.
Developmental Psychology, 52 (1), 349-355.